

PdF MU Brno
Učitelství 1. stupně ZŠ

Název projektu:
Známe se?

(pro 3. ročník ZŠ)

Vypracoval: Květoslava Sotolářová
Jitka Sedláčková

Období: podzim 2006

I. Návrh projektu

1. Název: Známe se?

2. Typ projektu

Způsob organizace	Vícepředmětový
Navrhovatel projektu	Uměle připravený
Účel projektu	Směřující k estetické zkušenosti, směřující k získání sociálních dovedností
Délka projektu	Krátkodobý - 1 den
Prostředí projektu	Školní
Počet zúčastněných	Společný projekt

3. Smysl projektu

Projekt „Známe se?“ je zaměřen na sebepoznání, vztah k sobě samému a na vztahy mezi žáky navzájem. Žáci si vyzkouší jiné než slovní vyjadřování svých emocí, nálad a postojů (pantomima, výtvarná činnost). Zjistí také informace o svých spolužácích. **Aktivity mají pomoci prohloubit kladné a přátelské vztahy mezi dětmi navzájem i kladný vztah k sobě samému.**

4. Výstup

- Dotazník (ukázka viz příloha)
- List „Co se na mě líbí ostatním? (viz příloha), dále jen List
- Výkres A3 „Moje duše, pocity a nálady vyjádřené barvou“, dále jen Výkres
- Výstava ve třídě – možné seskupení žákovských výtvorů: Dotazník, List, Výkres

5. Cíle

POROZUMĚT – PROŽÍT - ZTVÁRNIT

1. Kognitivní cíle

Žák dokáže napsat 3 výstižné věty o sobě a svých zálibách.

Žáci vytvoří vlastní dotazník, na jehož otázky později ve dvojicích odpovídají.

Žák rozezná dobré a špatné lidské vlastnosti s odůvodněním, pojmenováním vlastností.

Žák se seznámí se symbolikou barev, dokáže přirovnat barvy ke svým pocitům.

2. Afektivní cíle

Žák projevuje potřebu vyjadřovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem.

Žák vyjadřuje své pocity a svobodně používá různé výrazové prostředky.

3. Psychomotorické cíle

Žáci zdokonalují vnímání pohybů druhých a snaží se o co nejvěrnější nápodobu.

Žák převede svoje pocity do kultivovaného výtvarného projevu.

Žáci vyjádří pohybem různé pocity, vjemy a mezilidské situace (např. zima, překvapení, zlost) tak, aby byly srozumitelné pro ostatní.

4. Sociální cíle

Žák projevuje toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich postojům a názorům.

Žáci posilují pozitivní vztahy v kolektivu, žáci si uvědomí, že jsou součástí kolektivu a že jsou ostatními kladně hodnoceni a přijímáni.

6. Předpokládané činnosti

- psychomotorické hry
- rozhovor ve dvojicích
- tvorba a vyplňování dotazníku, písemné vyjadřování názorů na spolužáky
- výtvarná činnost - malba

7. Organizace

- výuka ve 3 časových úsecích (mezi nimi přestávky)
- 1. časový úsek – cca 90 min. – ukončením je hotový Dotazník
- 2. časový úsek – cca 30 min. – ukončením je hotový List „Co se na mě líbí ostatním?“
- 3. časový úsek – cca 60 min. – ukončením je Výkres
- 4. časový úsek – cca 45 min. – zhodnocení a prezentace projektu

8. Předpokládané metody a formy práce (tučně)

(Maňák, 1990)

A. - metody: Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický

I. Metody slovní

- 1) Monologické metody (např. vysvětlování, přednáška)**
- 2) Dialogické metody (rozhovor, diskuse, dramatizace)**
- 3) Metody písemných prací (písemná cvičení, kompozice)**
- 4) Metody práce s učebnicí, knihou

II. Metody názorně demonstrační

- 1) Pozorování předmětů a jevů
- 2) Předvádění (předmětů, modelů, pokusů, činností)
- 3) Demontrace obrazů statických (mapa)
- 4) Projekce statická a dynamická (meotar, diapozitiv – video)

III. Metody praktické

- 1) Návčik pohybových a pracovních dovedností**
- 2) Žákovské laborování
- 3) Pracovní činnosti (v dílnách, na pozemku)

4) Grafické a výtvarné činnosti

- B. Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický
- I. **Metody sdělovací**
  - II. **Metody samostatné práce žáků**
  - III. Metody badatelské, výzkumné
- C. Struktura metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický
- I. Postup srovnávací
  - II. Postup induktivní
  - III. Postup deduktivní
  - IV. Postup analyticko-syntetický
- D. Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu – aspekt procesuální
- I. **Metody motivační**
  - II. Metody expoziční
  - III. Metody fixační
  - IV. **Metody diagnostické**
  - V. Metody aplikační
- E. Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační
- I. Kombinace metod s vyučovacími formami
  - II. Kombinace metod s vyučovacími pomůckami

- formy: výuka hromadná, ve dvojicích (rozhovor), individuální

9. Předpokládané pomůcky

• **pro žáky:**

- barevný lísteček A6, 2 výkresy A4, pastelky, pero, 1 výkres A3, barvy Remakol (tempery), štětec, houbička z pěnové hmoty (molitan)

• **pro učitele:**

- kartičky s popisem situace (emoce, vjemy) pro pantomimu, kartičky na rozlosování do dvojic (na každé kartičce písmeno a číslo - vše 2x, po složení podle čísel dává slovo „interview“)

10. Způsob prezentace projektu

Výsledky projektu jsou prezentovány ve formě tzv. Výstavy ve třídě. Žáci rozmístí svá díla po třídě a představují si, že jsou na opravdové výstavě. Při procházení třídou se zastaví u každého díla, kde má jeho autor prostor pro to, aby se vyjádřil k celému projektu, jeho části (např. Co se na mě líbí ostatním) a poté interpretují svůj výtvarný projev (Moje duše a nálady). Poskytnou ostatním výklad k barvám, které použili, a k tvarovým formám.

Tato prezentace slouží učiteli také k diagnostice jedinců ve třídě. Může mnohé říci o jejich problémech a těžkostech z prostředí převážně rodinného nebo školního. Pokud se žák nechce interpretovat své dílo, je jeho rozhodnutí všemi respektováno.

Výsledky práce žáků mohou být vystaveny ve třídě ve formě seskupení Dotazník, List, Výkres. Tato trojice produktů udává informace o žákovi (věcné i osobnostního charakteru).

11. Způsob hodnocení

Vedoucí hodnotí práci žáků slovně v průběhu projektu, a to individuálně i skupinově. Závěrečné hodnocení je společné, slovní, nejprve se vyjádří vedoucí, poté je dán prostor žákům ke zhodnocení.

Průběh projektu

Žáci se od obecných informací o sobě (1. úsek) propracují k poznání svých vlastností (2. úsek) až k mimoslovnímu vyjádření svých nálad a pocitů (3. úsek). Činnosti jsou záměrně seřazeny tak, aby poznání druhých vyústilo v sebepoznání a aby obecné věcné informace byly postupně doplněny abstraktním vyjádřením afektivní složky osobnosti.

ÚVOD

Výstupem jsou sice práce žáků, ale hlavní těžiště projektu je závislé na materiálních výstupech až druhotně (viz Smysl projektu)

Průběh: Společný pozdrav s dětmi. Seznámení s průběhem dne a s očekávaným výstupem.

1. ČASOVÝ ÚSEK

(Tato část je zaměřena na získání informací o svých kamarádech, na posílení sociální zpětné vazby s okolím. Žáci pocítí zájem o svou osobu, o své zájmy.)

1.1. HRA S RYTMEM

Účel hry: rozehrátí, zopakování si jmen spolužáků, procvičení pozornosti, naladění na další aktivity, motivace

Cíl: Žáci cvičí a zlepšují koordinaci pohybů (tleskání, pleskání) a pozornost. Žáci rozvíjejí sociální vztahy.

Průběh: Žáci sedí v kruhu. Jeden z nich (nebo učitel) začne tím, že na dvojí tlesknutí vysloví 2x svoje jméno a na dvojí plesknutí (do stehů) vysloví 2x jméno dalšího spolužáka. Ten zareaguje stejným způsobem, ale vyvolává někoho dalšího. Hra musí mít jednotný rytmus, který se v průběhu zrychluje a tím se hra stává náročnější.

Příklad: tlesknutí – symbol „x“, plesknutí – symbol „X“

1. žák se jmenuje Jana: JANA (x) JANA (x) PETR (X) PETR (X)
2. žák se jmenuje Petr: PETR (x) PETR (x) RENÉ (X) RENÉ (X)...

1.2. HRA: POHYB, KTERÝ MĚ VYJADŘUJE

Cíl: Žáci zdokonalují vnímání pohybů druhých a snaží se o co nejuvěrnější nápodobu.

Průběh: Žáci stojí v kruhu. Každý si vymyslí vlastní jednoduchý pohyb, který ho vyjadřuje. Hraje se po řadě. První žák vysloví svoje jméno a předvede pohyb (např. dřep). Druhý žák

zopakuje jméno a pohyb prvního žáka a vysloví svoje jméno a připojí svůj pohyb. Hra takto dále pokračuje, přičemž každý opakuje pouze jeden pohyb toho žáka, který byl na řadě před ním a připojí pouze jeden svůj pohyb.

Hra je náročná na paměť, proto je žádoucím výsledkem hry, aby žáci předvedli bez chyby pohyby druhých a dokázali rychle navázat pohybem svým.

Účel hry: cvičení pozorného vnímání druhých, respekt k vlastnímu sebevyjádření, motivace

1.3. ZNÁME SE? HÁDANKY

Cíl: Žák dokáže napsat 3 výstižné věty o sobě a svých zálibách.

Průběh: Pokyny ke hře v kruhu, pak individuální práce v lavici, zbytek hry vsedě v kruhu. Každý žák dostane papírek formátu A6, na který individuálně napíše 3 věty o sobě, které by ho měly vyjadřovat (může napsat informace o rodině, zálibách, povaze...). POZOR: na kartičce nesmí být uvedeno jméno!!! Žáci odevzdají kartičky učiteli, který je zamíchá. Jeden z žáků si vylosuje kartičku, přečte věty a všichni hádají, o koho jde. Dále losuje a předčítá ten žák, kterému tato kartička patřila.

Děti zjišťují, nakolik znají své spolužáky a jejich zájmy, rodinné příslušníky apod. Některé děti jsou svými zálibami charakteristické a mezi ostatními známé, jiné ne.

Účel a důvody pro zařazení do projektu: Žáci by měli dojít k závěru, že toho sice spoustu o sobě znají, ale tato hra jim ukázala, že ještě pořád nemají dost informací o svých kamarádech ve třídě. Co pro to uděláme, abychom se toho víc dověděli?

1.4. DOTAZNÍK

Cíl: Žáci vytvoří vlastní dotazník, na jehož otázky později ve dvojicích odpovídají.

Průběh: začátek v kruhu, samostatná práce v lavicích nebo na koberci (libovolné), zhodnocení v kruhu

a) Motivace: „Když se seznamujete s novým kamarádem, tak se ho určitě zeptáte na věci, které vás zajímají. Na co se zeptáte?

b) Otázky: Žáci vymýšlejí otázky směřované na fiktivního nového kamaráda. Učitel otázky usměrňuje, přeformuluje a napíše na tabuli, vše se souhlasem žáků.

- předpokládané otázky: Jak se jmenuješ? Co děláš ve volném čase? Kolik je ti let? Který pořad máš nejraději?...

Učitel dá každému tvrdý papír A4. Žáci opíšou otázky z tabule.

c) Rozlosování do dvojic: Každý si vylosuje z obálky lísteček, na kterém je písmeno a číslo. Každý exemplář je zastoupen 2x. Děti vědí, že se mají rozdělit do dvojic a jejich úkolem je zjistit, podle jakého principu (princip: dvojici tvoří žáci se stejným písmenem i číslem). Po rozdělení učitel napíše na tabuli čísla 1 – 9 (žáků je sice 8 dvojic, ale jeden pár lístečků mají učitelky, které tvoří též „dvojici“). Žáci nadiktují ke každému číslu písmeno podle lístku.

- lístečky vypadají následovně:

I 1

N 2

T 3

E 4

atd.

Písmena pod čísly 1 – 9 tvoří slovo „interview“. Učitel napíše slovo na tabuli a ptá se žáků, co znamená. Vysvětlení pojmu interview – je to novinářský rozhovor. My si teď něco takového vyzkoušíme s našimi dotazníky.

Žáci zůstanou ve dvojicích a dostanou pokyny k vyplnění dotazníku: jeden z dvojice se ptá a rovnou vpisuje získané informace o kolegovi do dotazníku. Po dokončení se vystřídají. V mezičase, kdy dokončují pomalejší žáci je možnost dotazníky vybarvit, nakreslit kamarádovi na dotazník obrázek na památku apod. Každý žák totiž zpracovává dotazník se jménem svého kamaráda a vytváří mu tak jeho vizitku, za jejíž úpravu je zodpovědný („nedělám to pro sebe, ale pro něj“).

- d) Ostatní si myslí, že jsem...Výměna dotazníků. Práce v lavici. Žáci si vymění dotazníky. Teď má každý dotazník se svým jménem a se svými informacemi. Na druhou stranu vlastního papíru si každý napíše větu: „Ostatní si myslí, že jsem...“ a doplní, co si asi o nich myslí okolí.
- e) Prezentace v kruhu. Žáci čtou informace z dotazníku a na závěr přečtou dokončení věty „Ostatní si myslí, že jsem...“ a sledují reakce kamarádů. Ti s výroky souhlasí nebo nesouhlasí. Účelem je konfrontovat vlastní představu o tom, co si myslí okolí se skutečností a vyvrátit případné záporné představy.
- f) Vystavení dotazníků. Dotazníky se vystaví na stupínek u tabule a jsou k dispozici pro ostatní.

2. ČASOVÝ ÚSEK

(Je zaměřen na posílení přátelských vztahů v kolektivu. Hlavní roli zde hrají vlastnosti a to, jak člověk jedná a jak se chová. Žáci rozlišují dobré a špatné vlastnosti, vyjadřují své pocity. Dávají si navzájem najevo, čeho si na druhých váží.)

2.1. PŘÍBĚH

Cíl: Žák rozezná dobré a špatné lidské vlastnosti s odůvodněním, pojmenováváním vlastností.

Průběh: Učitel vypráví příběh, žáci sedí v kruhu. Schéma příběhu:

- jednou jsem viděla, jak se jeden malý chlapec vyboural na kole, zůstal sedět na chodníku s rozbitým kolenem a plakal
- šel okolo starší chlapec a malému chlapci se posmíval, nadával mu a pak šel lhostejně pryč
- pak k malému chlapci přišla holčička, která se ho zeptala, co se mu stalo, nabídla mu pomoc, ošetřila mu rozbité koleno, stali se přáteli

Žáci charakterizují postavy vystupující v příběhu, hodnotí jejich chování. Učitel se ptá: „Které vlastnosti by měl mít člověk, aby neztratil (získal) přátele?“

- žáci odpovídají (očekávané odpovědi: měl by být hodný, neměl by být lakomý...)

2.2. CO SE NA MĚ LÍBÍ OSTATNÍM?

Cíl: Žáci posilují pozitivní vztahy v kolektivu, žáci si uvědomí, že jsou součástí kolektivu a že jsou ostatními kladně hodnoceni a přijímáni.

Průběh: Zadání úkolu v kruhu, práce libovolně po třídě, prezentace v kruhu. Učitel rozdává žákům list A4. Každý žák nahoru výrazně napíše své jméno a větu „Co se na mě líbí ostatním?“

Listy se rozloží po třídě (lavice, koberec, stupínek) a žáci mají za úkol ke každému napsat, co se jim na něm líbí (myšleno vlastnosti apod.).

Až všichni dokončí, tak si každý vezme svůj list a posadí se na koberec do kroužku. Učitel vyvolává žáky, kteří si přejí přečíst, jaké vzkazy jim napsali ostatní.

Žáci získají představu o tom, jak je vnímají jejich spolužáci, co se jim na nich líbí a pro co si je cení. Tato aktivita si také klade za cíl vytvořit příjemnou atmosféru ve třídě.

3. ČASOVÝ ÚSEK

(Náplní celku je převážně dramatická a výtvarná činnost. Důraz je kladen na individuální vyjádření.)

- motivace: „Lze vyjádřit své vlastnosti, nálady a pocity i jiným způsobem než slovy? Pokud ano, jak?“ (předpokládané odpovědi: obrázkem, pohybem)

3.1. HRA BEZE SLOV. PANTOMIMA

Cíl: Žáci vyjádří pohybem různé pocity, vjemy a mezilidské situace (např. zima, překvapení, zlost) tak, aby byly srozumitelné pro ostatní.

Průběh: Zadání i realizace v kruhu. Žáci se rozdělí do skupinek stejně, jak byli při předchozích úkolech. Každá dvojice si vylosuje kartičku s textem, který naznačuje jednouchou situaci (např. Jdi pryč! – odmítání, vztek). Žáci dostanou chvíli čas na nácvik a poté předvádí nacvičené scénky. Ostatní se snaží uhádnout, o jakou situaci jde.

3.2 MOJE DUŠE A MOJE NÁLADY

3.2.1 Rozhovor o barvách

Cíl: Žák se seznámí se symbolikou barev, dokáže přirovnat barvy ke svým pocitům.

Průběh: „Už jsme si vyzkoušeli, jak se dá beze slov ukázat, co právě cítíte, ale jde to i jinak. Jak bychom vyjádřili náladu, když kreslíme obrázek?“ – barvou

„Kterou barvou bychom mohli vyjádřit radost (vztek, smutek, štěstí...)?“

3.2.2 Výkres „Moje duše, pocity a nálady vyjádřené barvou“

Cíl: Žák vyjadřuje své pocity a svobodně používá různé výrazové prostředky.

Průběh: Organizace v kruhu – rozdělení barev, houbiček. Učitel: „Pokuste se pouze barvami vyjádřit svoje pocity a nálady, vaši duši. Tento obrázek pak připojíte k tomu, co jste dnes vytvořili a tím to doplníte.“

Žáci si připraví pracoviště tak, jak jsou zvyklí. Učitel příliš nezasahuje do jejich práce. Děti pracují se štětcem nebo s houbičkou (tupování).

4. ČASOVÝ ÚSEK

(Zhodnocení a prezentace projektu)

Výsledky projektu jsou prezentovány ve formě tzv. Výstavy ve třídě. Žáci rozmístí svá díla po třídě a představují si, že jsou na opravdové výstavě. Při procházení třídou se zastaví u každého díla, kde má jeho autor prostor pro to, aby se vyjádřil k celému projektu, jeho části (např. Co se na mě líbí ostatním) a poté interpretují svůj výtvarný projev (Moje duše a nálady). Poskytnou ostatním výklad k barvám, které použili, a k tvarovým formám.

Tato prezentace slouží učiteli také k diagnostice jedinců ve třídě. Může mnohé říci o jejich problémech a těžkostech z prostředí převážně rodinného nebo školního. Pokud se žák nechce interpretovat své dílo, je jeho rozhodnutí všemi respektováno.

Výsledky práce žáků mohou být vystaveny ve třídě ve formě seskupení Dotazník, List, Výkres. Tato trojice produktů udává informace o žákovi (věcné i osobnostního charakteru).

Vedoucí hodnotí práci žáků slovně v průběhu projektu, a to individuálně i skupinově. Závěrečné hodnocení je společné, slovní, nejprve se vyjádří vedoucí, poté je dán prostor žákům ke zhodnocení.